

# Centralne Biuro Resortów Pracy

**Kategorie:** Instytucje

Jednostka zarządzająca wszystkimi zakładami produkcyjnymi w getcie (vide [Resort](#)), utworzona 1 października 1940 r. Siedziba Biura mieściła się na [Bałuckim Rynku](#) (vide), funkcję kierownika pełnił Aron Jakubowicz (vide), bliski współpracownik Mordechaja Chaima Rumkowskiego, główną sekretarką była Maria Walfiszówna (vide).

Biuro odpowiadało za koordynację produkcji, w tym nadzór nad terminami i dostawą surowców niezbędnych do produkcji narzędzi oraz, jeżeli było to możliwe, pozyskiwanie przydatnych maszyn na terenie getta. W tym celu powołano w jego ramach Biuro Łącznikowe, podzielone na trzy sekcje zgodnie z branżami produkcji, przez które Centralne Biuro prowadziło korespondencję z niemieckim Zarządem Getta (vide). W jednostce gromadzono także informacje na temat zatrudnienia, wielkości produkcji oraz warunków pracy robotników.

Planowanie produkcji stanowiło wymagające zadanie, gdyż zamówienia dotyczyły zarówno przygotowania kilkunastu sztuk jednego wzoru, jak i produkcji masowej, liczonej w kilkuset tysiącach sztuk. Znane były wypadki, gdzie nie można było wyprodukowanych towarów odesłać do zamawiającego, gdyż brakowało jednego z elementów wykończenia. Zdarzyło się tak m.in. w sierpniu 1942 r., gdy nie dostarczono guzików niezbędnych do wykończenia 20 tys. par spodni. Pracownicy Biura pozyskali surowiec i zorganizowali na terenie Bałuckiego Rynku zaimprovizowaną szwalnię, gdzie przez 24 godziny pracowało bez przerwy 150 robotników. Problemem był także brak wyspecjalizowanych maszyn, które starano się za pośrednictwem Zarządu Getta zakupić poza gettem lub pozyskać od firm zamawiających (np. wyposażenie fabryki gorsetów).

Był to jeden z najważniejszych wydziałów żydowskiej administracji getta, stąd też jego kierownik zajmował wysoką pozycję. W pewnych sytuacjach komunikował się bezpośrednio z Hansem Biebowem (vide), pomijając [Przełożonego Starszeństwa Żydów](#) (vide). W

okresie deportacji w 1942 r. Jakubowicz miał możliwość zwalniania ludzi z wysiedlenia po dostarczeniu specjalnego zaświadczenia podpisanego przez Biebowa.

W „Geto-Cajtung” (vide) scharakteryzowano pracę Biura:

„To biuro jest najbardziej żywotnym nerwem całego aparatu pracy w getcie. W ciągu dnia jego drzwi naprawdę nie odpoczywają; krążą dziesiątki interesantów, głównie kierowników poszczególnych resortów pracy. Biuro zaopatruje wszystkie fabryki i warsztaty, zatrudniające ponad 13 tys. robotników w najpotrzebniejsze towary i materiały, a jednocześnie dostarcza zgodnie z instrukcjami wszystkie zamówienia na odpowiednie adresy”<sup>1</sup>.

Od 1 listopada 1942 r. Centralnemu Biuru Resortów Pracy podlegał Referat Fachowo-Kontrolny w składzie: [Bernard Kopel](#) (vide), Luzer Najman (vide), Mieczysław Rosenblatt (vide) i Józef Rumkowski (vide). Jego biura mieściły się przy ul. [Dworskiej 1](#) (vide).

Adam Sitarek

## Przypisy

1. „Geto-Cajtung” 4.04.1941, nr 5.

## Źródła

APŁ, 278/1069, k. 89, ibid., 1194, k. 156-160.

„Geto-Cajtung” 4.04.1941, nr 5; Kronika, t. 2, s. 445, 11.08.1942; s. 573, 1.11.1942; s. 575, 2.11.1942; O. Singer, Litzmannstadt-Getto 16 września 1942 r. [w:] Oblicza getta. Antologia twórczości z łódzkiego getta, opr. Krystyna Radziszewska, Ewa Wiatr, Łódź: Wydawnictwo UŁ, 2018, s. 138.

A. Sitarek, „Otoczone drutem państwo”. Struktura i funkcjonowanie administracji żydowskiej getta łódzkiego, Łódź: Instytut Pamięci Narodowej 2015, s. 156, 241.

## Tagi

administracja żydowska gospodarka produkcja

**Data aktualizacji: 30-07-2026**

**Data dodania: 04-09-2025**